

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lutego 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania G. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w N.
o rentę uczniowską,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 lutego 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 21 sierpnia 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz adwokata S. K. kwotę 120 zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonej w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni G. B. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 21 sierpnia 2014 r., zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 278 § 1 k.p.c., przez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że: „(...) sądy muszą dysponować wiadomościami specjalnymi w rozumieniu art. 278 § 1 k.p.c. co powoduje, nie mogą one ustalać, nie posiadając wiedzy medycznej w sposób swobodny i dowolny czy występujące u wnioskodawczym schorzenia czynią ją

nieudolną do pracy, w jakim stopniu i od jakiej daty”, podczas gdy art. 45 ust. 1 Konstytucji RP wskazuje, że cechami sądu są m. in. niezależność, bezstronność i niezawisłość, a także naruszenie przepisów postępowania, które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 278 § 1 w związku z art. 2 § 1 k.p.c. przez stwierdzenie przez Sąd, że w wypadku konieczności zasięgnięcia wiadomości specjalnych przez przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, Sąd nie może ustalać w sposób swobodny i dowolny, czy występujące u ubezpieczonego schorzenia czynią go niezdolnym do pracy, w jakim stopniu i od jakiej daty, podczas gdy to Sąd jest jedynym organem uprawnionym do prowadzenia postępowania, w tym przeprowadzania dowodów, oraz wydawania wyroków działając w oparciu o zasady niezawisłości i niezależności. Zaakceptowanie przedstawionej przez Sąd argumentacji prowadziłoby do stwierdzenia, że w sprawach, w których przeprowadzany jest dowód z opinii biegłego, Sąd jest związany opinią lub opiniami biegłych i ma wyłączoną w tym zakresie swobodę wyrokowania oraz obowiązek bezkrytycznego kierowania się wnioskami z takiej opinii.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca wskazała, że „w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne polegające na określeniu, czy przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego w dziedzinie wymagającej wiedzy specjalistycznej, w sytuacji gdy opinia nie daje jednoznacznej odpowiedzi na postawione przez sąd pytanie, wyłącza lub ogranicza kompetencję sądu do ustalenia okoliczności, na którą taki dowód jest przeprowadzany i obliuguje sąd do ustalenia danej okoliczności zgodnie z treścią opinii biegłego i w granicach odpowiedzi udzielonej przez biegłego, a w konsekwencji do wydania rozstrzygnięcia zgodnego z wnioskami z opinii biegłego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w

ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozmiennieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 189 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Kwestia sposobu oceny dowodu w postaci opinii biegłych oraz związania nią orzekającego sądu była wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego.

Utrwalony jest pogląd, że opinia biegłego podlega ocenie na podstawie właściwych dla jej przedmiotu kryteriów zgodności z zasadami logiki i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia stanowczości wyrażanych w niej wniosków. Zadaniem biegłego jest udzielenie sądowi, w oparciu o posiadane wiadomości fachowe i doświadczenie zawodowe, informacji i wiadomości specjalnych, niezbędnych do ustalenia i oceny okoliczności sprawy, natomiast sąd nie jest związany opinią biegłego w zakresie jego wypowiedzi odnośnie do zastrzeżonych wyłącznie do kompetencji sądu kwestii ustalenia i oceny faktów oraz sposobu rozstrzygnięcia sprawy. Jednocześnie sąd w odniesieniu do dowodu z opinii biegłego ma obowiązek ocenić, czy dowód ten ze względu na swoją treść, zakres, poziom merytoryczny, przyjętą przez biegłego metodologię, kompletność odniesienia się do zgromadzonego materiału dowodowego i zastosowane na jego podstawie założenia, jest dowodem przydatnym dla rozstrzygnięcia sprawy. Sąd może przy tym ocenić opinię biegłego pod względem fachowości, rzetelności, czy logiczności. Nie może jednak nie podzielać merytorycznych poglądów biegłego lub w ich miejsce wprowadzać własnych stwierdzeń i rozstrzygać kwestii wymagających wiadomości specjalnych wbrew opinii biegłego specjalisty. W takiej sytuacji należy albo rozwiązać wątpliwości co do treści opinii w drodze zażądania od jej autora pisemnych lub ustnych wyjaśnień, albo dopuścić dowód z opinii innego biegłego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2000 r., I CKN 1170/98, OSNC 2001 nr 4, poz. 64; z dnia 16 stycznia 2014 r., IV CSK 219/13, LEX nr 1460980; z dnia 16 października 2014 r., I UK 27/14, LEX nr 1777878.) Co do zasady Sąd nie może również samodzielnie rozstrzygać wątpliwości wynikających z rozbieżnych opinii biegłych. W takim wypadku, zwłaszcza gdy rozbieżność poglądów nie wynika z widocznych błędów lub niedokładności jednej z opinii, sąd powinien zażądać od autorów opinii ustosunkowania się do twierdzeń przeciwnych lub dopuścić trzecią opinię ustosunkowującą się do rozbieżnych stanowisk. W szczególności, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy, sąd, odrzucając opinię biegłego i polemizując z jego wnioskami w sferze wymagającej wiadomości specjalnych, bez zasięgnięcia opinii innego biegłego, narusza art. 278 oraz art. 286 k.p.c. (zob. między innymi wyroki: z dnia 13 stycznia 2005 r., II UK 124/04, LEX nr

1777878; z dnia 26 października 2006 r., I CSK 166/06, LEX nr 209297; z dnia 17 grudnia 2008 r., I UK 133/08 LEX nr 1615661; z dnia 20 stycznia 2009 r., II CSK 229/08, LEX nr 527196; z dnia 19 sierpnia 2009 r., III CSK 7/09, LEX nr 533130; z dnia 27 lipca 2010 r., II CSK 119/10, LEX nr 603161 i z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CSK 243/12, LEX nr 1353200). Jeżeli zatem sąd drugiej instancji dopatry się w sporządzonych w sprawie opiniach nieścisłości i luk uniemożliwiających stanowcze wyjaśnienie istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy kwestii spornej, wymagającej wiadomości specjalnych, powinien skorzystać z uprawnienia przewidzianego w art. 286 k.p.c. i zasięgnąć opinii tych samych, ewentualnie - w razie konieczności - innych biegłych sądowych. Zaniechanie podjęcia takiej próby nie pozwala skutecznie odeprzeć zarzutu naruszenia art. 278 § 1 i art. 286 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2013 r., I CSK 20/13, LEX nr 1396359). *Nota bene* taki pogląd wyraził Sąd Apelacyjny, stwierdzając, że podstawę ustaleń faktycznych dotyczących niezdolności do pracy może stanowić (wyłącznie) opinia biegłych lekarzy sądowych, a nie własna ocena sądu, co nie jest równoznaczne z poglądem, że sąd jest opinią związany w taki sposób, że obliguje go to do wydania rozstrzygnięcia zgodnie z wnioskami biegłych „w sytuacji gdy opinia nie daje jednoznacznej odpowiedzi na postawione przez sąd pytanie”.

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jej skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej przyznanej ubezpieczonej w postępowaniu kasacyjnym rozstrzygnięto po myśli § 19 w związku z § 12 ust. 2 w związku z § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.).

[l.n]